

LUBUSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Zielonej Górze
ul. Kopernika 1 65-063 Zielona Góra
tel. (68) 324 73 90, 324 74 11, fax (68) 325 37 45
e-mail sekretariat.zgora@lwkwz.pl www.lwkwz.zgora.pl

Zielona Góra, 27 -11- 2018

ZN.5142.50.2018[mKoz-4]

Gmina Kozuchów
Rynek 1A
67-120 Kozuchów

D E C Y Z J A

Na podstawie art. 36 ust. 1 p. 1 i 3 i 4, art. 91 ust. 4 p. 4, art. 89, art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. c, f i pkt. 2 lit. a, ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r., poz. 2967, t. j.), stosownie do § 13 i 17 Rozporządzenia, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r., w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2018 r., poz. 1609, t. j.), oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r., poz. 2096, t. j.), po rozpatrzeniu wniosku Gminy Kozuchów reprezentowanej na mocy pełnomocnictwa przez Panią Annę Małachowicz z dnia 13.08.2018 r. (uzupełniono w dniu 10.09.2018r., 1.10.2018 r., 12.10.2018 r.)

Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków

I. udziela pozwolenia na prowadzenie badań konserwatorskich zespołu kaplic i muru dawnego cmentarza ewangelickiego pw. Św. Trójcy, wpisanego do rejestru zabytków pod nr 3187, obecnie lapidarium rzeźby nagrobnej, przy ul. 1 Maja, dz. 534, w Kozuchowie, mieszczącym zabytki ruchome – płyty nagrobne wpisane do rejestru pod nr L-B-101/poz. 1-269, w następującym zakresie:

- badania układu historycznych warstw i ich kolorystyki – stratygrafia, pigmenty, spoiwa,
- analiza reliktów historycznych, zakres występowania elementów oryginalnych oraz wtórnych,
- rozpoznanie budowy, użytych materiałów, ich właściwości fizyko-mechanicznych i chemicznych, faktury, kolorystyki.

Badania konserwatorskie zostaną wykonane zgodnie z załączonym programem badań konserwatorskich opracowanym przez mgr Sonię Stawowską w 2018 r.

II. udziela pozwolenia na prowadzenie badań architektonicznych północno-zachodniego odcinka muru obwodowego cmentarza ewangelickiego pw. Św. Trójcy wpisanego do

rejestr zabytków pod nr 3187, obecnie lapidarium rzeźby nagrobnej, przy ul. 1 Maja, dz. 534, w Koźuchowie, mieszczącym zabytki ruchome – płyty nagrobne wpisane do rejestru pod nr L-B-101/poz. 1-269, w następującym zakresie:

Realizację badań w części obejmującej odsłonięcie lica muru oraz zakres usunięcia tynku warunkuje się uprzednim przeprowadzeniem badań konserwatorskich muru, które określą wartość istniejącego opracowania tynkarskiego muru, oraz dokonaniem ich odbioru przez przedstawiciela Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Badania należy prowadzić w sposób nie powodujący uszkodzenia zamontowanych w murze płyt nagrobnych.

- odsłonięcie lica muru,
- wykonanie inwentaryzacji odsłoniętych styków i krawędzi murów oraz łęków, wnęk i ewentualnych detali kamieniarskich,
- przeprowadzenie rozwarstwienia chronologicznego murów, z opisem użytych materiałów i technologii,
- wykonanie dokumentacji opisowej, rysunkowej i fotograficznej.

Badania architektoniczne zostaną wykonane zgodnie z załączonym programem badań architektonicznych opracowanym przez dr inż. arch. Macieja Małachowicza w 2018 r.

III. udziela pozwolenia na prowadzenie robót budowlanych przy dawnym cmentarzu ewangelickiego pw. Św. Trójcy wpisanego do rejestru zabytków pod nr 3187, obecnie lapidarium rzeźby nagrobnej, przy ul. 1 Maja, dz. 534, w Koźuchowie, mieszczącym zabytki ruchome – płyty nagrobne wpisane do rejestru pod nr L-B-101/poz. 1-269, w następującym zakresie:

Poniższe prace należy prowadzić pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki, przy czym imię, nazwisko, adres oraz dokumenty potwierdzające posiadane doświadczenie osoby sprawującej nadzór konserwatorski nad inwestycją należy wskazać przed przystąpieniem do realizacji prac.

Prace w obrębie warstw tynkarskich warunkuje się przedłożeniem do akceptacji projektu wykonawczego opartego o wyniki badań konserwatorskich, wskazującego szczegółowy zakres i sposób napraw i uzupełnień oraz ostatecznego opracowania, wraz ze wskazaniem materiałów przewidzianych do zastosowania.

Podczas prac ziemnych konieczne jest zapewnienie badań archeologicznych, których zakres i rodzaj należy uzgodnić z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Zgodnie z treścią art. 36 ust. 1 p. 5 ustawy o ochronie zabytków na badania archeologiczne należy uzyskać pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Należy zabezpieczyć kamienne płyty nagrobne na czas prowadzenia robót budowlanych w lapidarium, przy czym skuteczny sposób ich zabezpieczenia należy uzgodnić z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Demontaż płyt nagrobnych wpisanych do rejestru pod nr L-B-101/poz. 1-269, które kolidują z planowanymi robotami budowlanymi (odtworzeniem ściany wschodniej dawnej kaplicy cmentarnej, odświeżeniem zamurowanej arkady prowadzącej do kaplicy nr 1), należy prowadzić przez konserwatora dzieł sztuki, o specjalności w zakresie rzeźby kamiennej. Sposób demontażu wraz ze wskazaniem konkretnych obiektów oraz miejsca ich złożenia,

wykonać dokumentację ukazującą stan zachowania lica i odwrocia i przekazać ją Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

- wykonanie podparcia pochylonych murów południowego i północnego, na czas prowadzenia prac,

1. Mur lapidarium – północny – część zachodnia (zgodnie z oznaczeniem w projekcie):

- przemurowanie korony muru,

Ilość warstw cegieł do przemurowania należy przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji.

- oczyszczenie muru z odspojonego tynku, wykonanie uzupełnień, otynkowanie tynkiem wapiennym,
- zabezpieczenie zwieńczenia muru dachówką karpiówką przy opracowaniu spadku do zewnątrz,

2. Mur lapidarium – południowy:

- wykonanie przypór żelbetowych od strony zewnętrznej, połączonych z murem za pomocą kotew stalowych, w miejscach pomiędzy kamiennymi płytami nagrobnymi zamontowanymi w murze od strony wewnętrznej,

Pomiędzy przyporami i murem należy wprowadzić izolację pionową, celem uniknięcia zawilgocenia cegieł, przy czym rodzaj przepony należy przedstawić Lubuskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków celem akceptacji.

- przemurowanie silnie skorodowanych fragmentów lica,
- uzupełnienie ubytków cegieł,

Do przemurowań należy stosować materiał o tożsamy parametrach technicznych co historyczny, zarówno w kwestii zapraw, jak i cegieł.

- usunięcie zwiędzłej zaprawy wapiennej z dodatkiem cementu,
- otynkowanie zaprawą wapienną,

Fakturę tynku oraz sposób jego opracowania należy uzgodnić z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, w oparciu o wyniki badań konserwatorskich.

- zabezpieczenie korony murów dachówką karpiówką przy opracowaniu spadku do zewnątrz,

3. Mury dawnej kaplicy cmentarnej (z wyłączeniem części stanowiącej mur zamykający od północy lapidarium):

- odbudowa ściany wschodniej kaplicy, na podstawie zachowanych reliktyw i ikonografii, wraz z jej otynkowaniem,
- naprawa korony murów pozostałych ścian dawnej kaplicy,

Zakres ewentualnego przemurowania oraz sposób opracowania zwieńczenia należy uzgodnić z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- usunięcie zwiędzłej zaprawy,
- uzupełnienie tynków,

Fakturę tynku oraz sposób jego opracowania należy uzgodnić z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, w oparciu o wyniki badań konserwatorskich.

4. Kaplice (z wyłączeniem wnętrz):

- demontaż pokrycia dachowego kaplic, z zachowaniem dachówki, celem ponownego użycia historycznego pokrycia po jego oczyszczeniu i zahydrofobizowaniu,
- demontaż współczesnych więźb dachowych,
- wykonanie nowych więźb dachowych, jętkowych,

Do wykonania konstrukcji więźb dachowych należy stosować drewno impregnowane środkiem bezbarwnym.

- pokrycie dachów kaplic dachówką ceramiczną w łuskę,

Formę i kolorystykę dachówek oraz gąsiorów należy uzgodnić z Lubuskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków na podstawie przedłożonych wzorów, po zweryfikowaniu stanu i ilości dachówki historycznej zdemontowanej.

- wykonanie obróbek dekarских,
- skucie odspojonych tynków elewacji,
- uzupełnienie ubytków cegieł i zapraw w licu zewnętrznym kaplic,
- ponowne otynkowanie elewacji, z zastosowaniem zaprawy wapiennej, a w dolnej partii tynku renowacyjnego,
- naprawa i odtworzenie wystroju architektonicznego elewacji kaplic, zgodnie z przeprowadzoną analizą detalu na podstawie ikonografii i inwentaryzacji zachowanych reliktyw, zweryfikowaną w oparciu o wyniki badań konserwatorskich, które zostaną przeprowadzone przed przystąpieniem do realizacji prac
- odświeżenie arkady w kaplicy nr 1,
- przemurzenie uszkodzonej korony muru zewnętrznego kaplicy nr 14, przy odtworzeniu profilu gzymsu wieńczącego.
- odtworzenie lukarny w kaplicy nr 14, na podstawie ikonografii,

Prace zrealizowane zostaną zgodnie z projektem budowlanym autorstwa A. Małachowicz, M. Małachowicza i T. Gołębiewskiego, z sierpnia 2018 r.

Termin ważności pozwolenia: 31.12.2021 r.

Niniejsze pozwolenie, stosownie do § 12, 13 ust. 2 wyżej cyt rozporządzenia, wydaje się pod warunkiem spełnienia przez inwestora następujących obowiązków:

- zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu badań i prac,
- obowiązku wykonywania badań konserwatorskich przez osobę spełniającą wymagania, o których mowa w art. 37a ustawy;
- przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed rozpoczęciem badań konserwatorskich i architektonicznych, a w toku prowadzenia badań na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby:
 - imienia, nazwiska i adresu osoby prowadzącej badania konserwatorskie przy zabytku,

- dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a i 37d ustawy (w zależności od rodzaju badań),
- oświadczenia osoby, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku wykonywania badań.
- prowadzenia dokumentacji przebiegu wskazanych w pozwoleniu badań, w sposób umożliwiający jednoznaczną identyfikację i dokładną lokalizację przestrzenną wszystkich czynności, użytych materiałów oraz dokonanych odkryć, i przekazania jej wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac lub badań,
- opracowania sposobu postępowania z zabytkiem po zakończeniu wskazanych w pozwoleniu badań i przekazania tego opracowania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków w terminie 3 miesięcy od dnia zakończenia tych prac,
- dokonania odbioru końcowego wykonanych badań konserwatorskich i architektonicznych z udziałem przedstawiciela Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Zielonej Górze.
- obowiązku kierowania robotami budowlanymi albo wykonywania nadzoru inwestorskiego przez osoby spełniające wymagania, o których mowa w art. 37c ustawy;
- przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia robót budowlanych, a w toku robót budowlanych na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby:
 - imienia, nazwiska i adresu osoby kierującej robotami przy zabytku albo wykonującej nadzór inwestorski,
 - dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37c ustawy,
 - oświadczenia osoby, o przyjęciu przez tę osobę obowiązku kierowania robotami budowlanymi albo wykonywania nadzoru inwestorskiego,
- przekazania wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków nie później niż w terminie 14 dni przed dniem rozpoczęcia prac, a w toku prac na 14 dni przed dokonaniem zmiany osoby:
 - imienia, nazwiska i adresu osoby pełniącej nadzór konserwatorski nad inwestycją,
 - dokumentów potwierdzających spełnianie przez tę osobę wymagań, o których mowa w art. 37a ustawy,
- zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie podjęcia określonych czynności związanych z wydanym pozwoleniem, przynajmniej 3 dni przed dniem rozpoczęcia tych czynności;
- niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia robót budowlanych.
- dokonania odbioru końcowego zrealizowanych prac z udziałem przedstawiciela Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,

IV. odmawia wydania pozwolenia na rozbiórkę, wzmocnienie fundamentów i ponowne wymurowanie części północnego muru lapidarium, stanowiącego ścianę nieistniejącej obecnie kaplicy na dawnym cmentarzu ewangelickim pw. Św. Trójcy wpisanym do rejestru zabytków pod nr 3187, obecnie lapidarium rzeźby nagrobnej, przy ul. 1 Maja, dz. 534, w Kozuchowie.

u z a s a d n i e n i e

W dniu 13.08.2018 r. (uzupełniono w dniu 10.09.2018r., 1.10.2018 r., 12.10.2018 r.) Gmina Kozuchów reprezentowana na mocy pełnomocnictwa przez Panią Annę Małachowicz wystąpiła do Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w sprawie wydania pozwolenia na prowadzenie badań i prac konserwatorskich, badań architektonicznych oraz robót budowlanych przy zabytku – dawnym cmentarzu ewangelickim pw. Św. Trójcy wpisanym do rejestru zabytków pod nr 3187, decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze z dnia 3.08.1981 r., obecnie lapidarium rzeźby nagrobnej, przy ul. 1 Maja, dz. 534, w Kozuchowie, mieszczącym zabytki ruchome – płyty nagrobne wpisane do rejestru pod nr L-B-101/poz. 1-269 10.10.2018 r.

Cmentarz poewangelicki, obecnie lapidarium rzeźby nagrobnej przy ul. 1 Maja, dz. 534, w Kozuchowie, wpisany do rejestru zabytków pod nr 3187, mieszczące zabytki ruchome – płyty nagrobne wpisane do rejestru pod nr L – B – 101/poz. 1-269, podlega ochronie i opiece bez względu na stan zachowania, stosownie do art. 6 ust. 1 pkt. 1 lit. f i pkt. 2 lit. a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1, 3 i 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych oraz robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru wymaga uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków w trybie decyzji administracyjnej.

Dawny cmentarz św. Trójcy w Kozuchowie został założony w 1634 r. W przeszłości stanowił główną nekropolię miasta. Kompozycję cmentarną oparto na geometrycznym podziale, wyznaczonym przez aleje i boczne ścieżki. Kaplice grobowe powstały w XVII i XVIII w. z fundacji zamożnych rodzin protestanckich. Powstała w XVII przy głównym wejściu na teren cmentarza kaplica grobowa, która została wzniesiona po utraceniu przez gminę ewangelicką możliwości korzystania z kościoła parafialnego, użytkowana była jako zbór. Od lat 70. XX w. dawny cmentarz pełni funkcję lapidarium i mieści niezwykle bogaty zbiór rzeźby nagrobnej. Kozuchowskie lapidarium jako komponowany układ zespołu obiektów sztuki sepulkralnej, datowanej głównie na XVII i XVIII w., przedstawia wyjątkowe wartości historyczne, artystyczne i naukowe.

Projekt budowlany autorstwa A. Małachowicz, M. Małachowicza i T. Gołębiewskiego pn. „Wykonanie zabezpieczenia zabytkowego muru lapidarium rzeźby nagrobnej przy ul. 1 Maja w Kozuchowie” z sierpnia 2018 r. przewiduje wzmocnienie muru południowego otaczającego lapidarium, naprawy w obszarze zachodniej części muru północnego, murów dawnej kaplicy cmentarnej oraz remont kaplic. Do wniosku dołączono również program badań konserwatorskich autorstwa S. Stawowskiej oraz badań architektonicznych autorstwa M. Małachowicza, jak również inwentaryzację oraz opracowanie stanowiące objaśnienia do rekonstruowanego detalu kaplic autorstwa Z. Łuniewicza. Jak ustalono, zawarte w projekcie

rozwiązania umożliwią poprawę stanu zachowania elementów wchodzących w skład dawnego cmentarza, jak również pozwolą na przywrócenie im wyglądu zbliżonego do oryginału. Jednakże w treści decyzji wprowadzono warunki konieczne do spełnienia w trakcie realizacji inwestycji, dla zapewnienia prawidłowego przebiegu procesu konserwatorskiego związanego z przywróceniem obiektowi walorów i utrzymaniem jego wartości, zgodnie z zasadami ochrony zabytków. Wskazano również konieczność prowadzenia prac pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki, z uwagi na planowany zakres prac, obejmujący odtworzenie detalu architektonicznego, oraz działania w bezpośredniej bliskości niezwykle cennych kamiennych płyt nagrobnych. Ponadto, przy wykonywaniu prac ziemnych w obszarze zabytkowego cmentarza, z uwagi na istniejące na tym terenie warstwy kulturowe należy zapewnić badania archeologiczne, na których prowadzenie należy uzyskać pozwolenie Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do wprowadzenia warunków w decyzji upoważniają konserwatora zabytków m.in. przepisy wyżej cyt. Rozporządzenia, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r., a także zapisy art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, który stanowi, że ochrona zabytków polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku.

Jednocześnie, Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków odmówił wydania pozwolenia na rozbiórkę, wzmocnienie fundamentów i ponowne wymurowanie części wschodniej północnego muru lapidarium, stanowiącego ścianę nieistniejącej obecnie kaplicy na dawnym cmentarzu. Jak ustalono, załączony do wniosku projekt budowlany autorstwa dr inż. arch. Anny Małachowicz, dr inż. arch. Macieja Małachowicza i mgr inż. Tadeusza Gołębiewskiego przewiduje rozbiórkę, wzmocnienie fundamentów i ponowne wymurowanie części północnego muru lapidarium, stanowiącego ścianę dawnej kaplicy, pochodzącej z XVII w. W projekcie opisano zły stan zachowania muru, zniszczenia w obrębie korony oraz odchylenie od pionu, które powoduje zagrożenie dla bezpieczeństwa ludzi. Załączona do projektu ekspertyza autorstwa mgr inż. Tadeusza Gołębiewskiego wskazuje odchylenie muru od pionu, uszkodzenia muru poprzez korozję cegieł i zaprawy. Jako przyczynę takiego stanu wskazano brak bieżącej konserwacji i napraw, wbudowywanie na przestrzeni wieków płyt nagrobnych w nisze kaplicy, odsłanianie muru w celu pochówków, remonty przyległego chodnika oraz brak zabezpieczenia muru przed warunkami atmosferycznymi. W związku z powyższym zalecono rozbiórkę i odbudowę części nadziemnej muru i posadowienie go na stabilnym fundamencie. Z uwagi na zakres prac, który przewiduje rozbiórkę zabytku Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków zlecił ekspertowi - dr inż. Lechowi Engelowi, Rzeczoznawcy Ministra Kultury w specjalności konstrukcje (w latach 1997-2016) opracowanie opinii do rozwiązań przyjętych w projekcie. W ww. opinii jako przyczynę uszkodzeń i odkształceń muru północnego wskazano napór gruntu od strony cmentarza, silne zawilgocenie i korozję w wyniku podciągania wody i zniszczenia korony muru, procesy starzenia się materiału, drgania wywołane wzmożonym ruchem samochodów oraz wieloletnie zaniechanie napraw i remontów. Oceniając zasadność zaproponowanych w projekcie budowlanym rozwiązań autor wskazał, że „stan muru, ani jego wychylenie nie uzasadniają rozebrania XVII-wiecznego historycznego muru”, jak również, że „istniejące wychylenie muru grubości 0,65m przy wysokości 3,85m nie stwarza obecnie zagrożenia runięciem”.

W dalszej części ekspert podkreślił, że zastąpienie muru historycznego odtworzonym murem współczesnym jest niezgodne z zasadami konserwatorskimi, a wykonanie mikropali oraz oczeput żelbetowego jest niezasadne. Na podstawie projektu budowlanego, wizji lokalnej na cmentarzu oraz analizy zniszczeń autor wskazał, że stan konstrukcji historycznej ściany północnej oraz jej wychylenie, przy znacznej szerokości i niewielkiej wysokości, nie wymaga jej rozebrania i odtworzenia. Jednakże podkreślono, że mur wymaga niezwłocznego przeprowadzenia napraw w obrębie korony oraz odsłoniętych partii zniszczonych cegieł i zapraw. Jako metodę na powstrzymanie postępu zniszczeń wskazano zmniejszenie drgania powodowanego ruchem samochodów, ograniczenie ich prędkości, ale przede wszystkim ustabilizowanie ściany poprzez związanie góry prętami z pozostałymi istniejącymi ścianami kaplicy, jak również wykonanie remontu muru wraz z jego koroną.

Pismem z dnia 15.11.2018 r. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków przedstawił swoje stanowisko w sprawie, wskazując, że rozbiórka muru dawnej kaplicy jest niedopuszczalna ze stanowiska konserwatorskiego, gdyż takie działanie doprowadzi do zniszczenia substancji zabytkowej w sposób bezpowrotny. Realizując prace przy obiektach zabytkowych należy kierować się zasadą minimalnej ingerencji w oryginał, tak aby utrzymać zabytek w możliwie największym stopniu. Przedłożony projekt budowlany, w części dotyczącej muru północnego, przewiduje rozbiórkę zabytku, co samo w sobie sprzeczne jest z zasadą jego ratowania. Opinia eksperta w odniesieniu do przyjętych rozwiązań projektowych jednoznacznie wskazała istnienie alternatywnych rozwiązań, które umożliwią zachowanie zabytku. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków przychylił się do tej opinii. Jednocześnie zawiadomiono stronę o możliwości ustosunkowania i wypowiedzenia się, co do przedstawionego stanowiska, zgłoszenia żądań lub zmian we wniosku lub dokumentacji projektowej w terminie 7 dni od otrzymania pisma.

W dniu 22.11.2018 r. do tutejszego urzędu wpłynęło pismo dr inż. arch. Macieja Małachowicza, pełnomocnika Gminy Kożuchów, współautora dokumentacji projektowej i ekspertyzy technicznej, który wskazał, że opracowana opinia nie bierze pod uwagę osłabienia konstrukcji muru w wyniku prowadzenia pochówków bezpośrednio przy nim, prac związanych z budową kanalizacji. Wskazano również, że stan cegieł i zapraw jest zły, a mur przy swoim silnym wychyleniu stwarza zagrożenie katastrofą budowlaną i za konieczną uznano jego rozbiórkę. Jednocześnie, w projekcie budowlanym wprowadzono zapis uzależniający rozbiórkę muru od wyników badań architektonicznych. Należy przy tym podkreślić, że przy opracowywaniu projektu budowlanego nie dokonywano odkrywek fundamentów, ani też nie prowadzono badań geologicznych.

W tym miejscu należy przypomnieć, że zły stan tej części muru jest znany właścicielowi od wielu lat, a działania mające na celu ratowanie obiektu podejmowane do tej pory należy uznać za niewystarczające. Lubuski Wojewódzki Konserwator Zabytków decyzją z dnia 8.04.2014 r. znak: ZN.5142.6.2014[Koz-6], nakazał Gminie Kożuchów przeprowadzenie prac obejmujących *likwidację przyczyn i skutków spękania muru otaczającego lapidarium, w który wmurowane są płyty nagrobne, poprzez stabilizację konstrukcyjną obiektu, uzupełnienie ubytków cegieł i spoinowania, uzupełnienie zwieńczenia z dachówki karpiówki, uzupełnienie i naprawę tynków oraz przeprowadzenia prac mających na celu zabezpieczenie wnętrza kaplic grobowych mieszczących płyty nagrobne, polegających na naprawie pokryć dachowych oraz właściwym odprowadzeniu wód opadowych z połaci dachów*. W ww. decyzji określono, że

prace należy przeprowadzić niezwłocznie, jednak nie później niż do dnia 31.12.2015 r. Na wniosek Burmistrza Koźuchowa o przedłużenie terminu realizacji nakazu w kwestii złego stanu zachowania muru otaczającego lapidarium, z uwagi na konieczność przeprowadzenia właściwego rozpoznania przyczyn tego stanu oraz opracowania stosownej dokumentacji, decyzją z dnia 22.02.2016 r. przedłużono termin realizacji nakazu do dnia 31.12.2018 r. Jednakże zalecono, aby przystąpić do opracowywania dokumentacji projektowej jeszcze w roku 2016 r. Jak ustalono, właściciel zlecił opracowanie projektu na początku 2018 r.

Po ponownym przeanalizowaniu zgromadzonych w sprawie materiałów, biorąc pod uwagę ważny interes społeczny, jakim jest zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń, należy uznać za niedopuszczalną rozbiórkę muru dawnej kaplicy, będącej istotnym elementem dawnego cmentarza - dziedzictwa kulturowego Koźuchowa. Celem nadrzędnym jest ratowanie zabytku i zabezpieczenie go przed dalszym niszczeniem. Zły stan obiektów wchodzących w jego skład jest znany właścicielowi od wielu lat, konieczność podjęcia prac mających na celu poprawę stanu zachowania jest bezsporna. Jednakże przyjęcie rozwiązań projektowych wskazanych w przedstawionej do uzgodnienia dokumentacji prowadzić będzie do bezpowrotnej utraty historycznej substancji będącej źródłem bezcennej wiedzy o obiekcie. W obecnym stanie wiedzy, przy dostępności nowoczesnych metod umożliwiających ratowanie zabytków znajdujących się w stanie zagrożającym, należy uznać, że rozbiórka muru stanowi działanie niszczące, niezgodne z zasadami ochrony zabytków. Dlatego też odmówiono uzgodnienia tej części planowanych prac i wydania pozwolenia na rozbiórkę, wzmocnienie fundamentów i ponowne wymurowanie części wschodniej północnego muru lapidarium, stanowiącego ścianę nieistniejącej obecnie kaplicy na dawnym cmentarzu.

Wobec powyższego na podstawie na podstawie art. 36 ust. 1. p. 1, art. 89 p. 2, art. 91 ust. 4 p. 4, art. 7 p. 1, art. 6 ust. 1 p. 1 lit. c ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, oraz art. 104 ustawy z dnia 14.06.1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego, orzeczono jak w sentencji niniejszej decyzji.

Informuję, że:

1. Wojewódzki Konserwator Zabytków, zgodnie z art. 47 ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, może wznowić postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia, a następnie zmienić je lub cofnąć, w drodze decyzji, jeżeli w trakcie wykonywania robót określonych w pozwoleniu wystąpiły nowe fakty i okoliczności, mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku.
2. pozwolenie może być cofnięte lub zmienione w razie ujawnienia, po jego wydaniu, nowych okoliczności, które mogą mieć wpływ na zakres prowadzenia wskazanych w pozwoleniu prac, robót, badań, innych działań, stosownie do § 13 wyżej cyt. rozporządzenia.

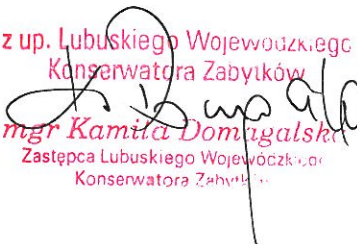
p o u c z e n i e

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowe w Warszawie za moim pośrednictwem w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec organu administracji publicznej, który wydał decyzję.

Decyzja staje się ostateczna i prawomocna z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania. Decyzja podlega wykonaniu przed upływem terminu do wniesienia odwołania, jeżeli jest zgodna z zadaniem wszystkich stron lub jeżeli wszystkie strony zrzekły się prawa do wniesienia odwołania.

Zgodnie z art. 107d ustawy z dn. 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: kto bez pozwolenia albo niezgodnie z zakresem lub warunkami określonymi w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków podejmuje działania o których mowa w art. 36 ust. 1 pkt 1-5, podlega karze pieniężnej w wysokości od 500 do 500 000 zł.

z up. Lubuskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

mgr Kamila Domagalska
Zastępca Lubuskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

Otrzymuje:

1. Strona na adres pełnomocnika:

↳ A. Małachowicz, M. Małachowicz, Autorska Pracownia arch. Macieja Małachowicza, ul.
Parafialna 16, 52-233 Wrocław, w zał. 1 egz. dok. proj.

Do wiadomości:

1. Powiatowy Konserwator Zabytków w Nowej Soli

aa (8299, 9310, 9830, 10297, 10807, 12164, 12382) opracowała: K. Idryjan, 27.11.2018 r.

Zwolniono z opłaty skarbowej na podstawie art. 7 p. 2,
art. 7 p. 3, art. 7 p. 4 art. 7 p. 5 ustawy z dn. 16.11.2006 r.
o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2016, poz. 1827 ze zm)
st. inspektor ochrony zabytków Karolina Idryjan